

MODEL DE COOPERACIÓ DEL FONS PITIÚS DE COOPERACIÓ

Setembre de 2022

1. QUI SOM

El Fons Pitiús de Cooperació (en endavant, el Fons) és una associació sense ànim de lucre, compromesa en treballar per una societat plural i respectuosa, des de la defensa i la promoció dels Drets Humans, la pau i el desenvolupament sostenible, contribuint a l'eradicació de les desigualtats que, a l'àmbit social, econòmic i polític existeixen al nostre planeta. Constituït en 1999, està conformat per totes les entitats públiques locals d'Eivissa i Formentera i pel Govern de les Illes Balears.

Amb la finalitat de ser una entitat oberta a la participació i al diàleg directe amb les organitzacions que treballen a l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament, i fomentar espais de col·laboració mútua i construcció col·lectiva amb les ONGD del territori, el Fons impulsa l'Espai de Cooperació d'Eivissa i Formentera. Aquest espai facilita una presa de decisions, connectada i en coherència amb les necessitats, interessos i visions de les organitzacions, que propicien l'assoliment dels objectius de desenvolupament i transformació del Fons.

2. D'ON PARTIM

Al llarg de 2020, el Fons va viure un procés d'anàlisi i reflexió organitzativa i de conjuntura per a l'elaboració del seu primer Pla Estratègic 2021-2024, procés participatiu que dona inici a tota una sèrie d'accions dirigides a l'enfortiment institucional de l'entitat, a la revisió de la seva trajectòria com entitat financeradora i executora d'accions de cooperació per al desenvolupament i educació per a la transformació social, i a la definició de nous marcs d'actuació coherents amb els nous escenaris i reptes socials.

Concretament, l'elaboració del Model de Cooperació del Fons es vincula a l'objectiu estratègic 3.1 del seu Pla, que busca decidir el model de cooperació que ha tenir l'associació i que ha de definir els objectius a assolir i tota una sèrie d'elements a desplegar per a la seva consecució.

Aquest model de cooperació, definit de manera participativa durant el segon trimestre de 2022, no pretén generar canvis disruptius respecte a la trajectòria de l'entitat, però sí aposta per adoptar i impulsar estratègies més integrals i coherents a la complexitat de l'escenari global i als reptes als que s'enfronta la cooperació per al desenvolupament municipalista. Pretén així, generar una major eficiència i profunditat d'impacte dels recursos de les entitats integrants i una major coherència entre els seus objectius i les seves accions.

La prioritització i definició dels elements centrals d'aquest model s'han generat mitjançant un procés de formació i reflexió col·lectiva entre les entitats locals que conformen el Fons i les ONGD del territori. A aquests espais, s'han pogut identificar aspectes clau del context global que té una manifestació o presència rellevant a les illes, com exercici d'anàlisi de la interrelació dels fenòmens globals i la seva vivència i materialització a nivell local. Es creu evident que, durant els propers anys, serà urgent donar resposta a grans reptes planetaris d'enorme complexitat, abast i impacte. Reptes socials, econòmics i mediambientals, com el canvi climàtic i la degradació mediambiental, la mobilitat i el desplaçament forçós de persones per causes relacionades amb factors mediambientals, defensa dels drets humans, retrocessos democràtics, violència estructural... tots ells interrelacionats i marcats per desigualtats

econòmiques, de gènere, racials, que són cada vegada més grans i que impacten de manera global, incideixen de manera diferenciada en els territoris i en els distints col·lectius i persones.

En aquest escenari i, com a resultat del procés de reflexió, el Fons ha prioritzat aquells àmbits que tenen un major impacte a les Pitiüses ja que poden donar una coherència més gran a la tasca que es realitza i es relacionen amb alguns dels reptes globals:

- D'una banda, **els drets humans de les persones migrants**. Són cada vegada més les persones que arriben a les illes buscant oportunitats de vida, deixant els seus països d'origen a causa de la pobresa i la violència estructural. Són cada vegada més, també, les persones que inicien els processos migratoris a conseqüència de l'impacte de la crisi climàtica als seus territoris. Des del Fons es considera que és un fenomen social de nivell estructural, que ens uneix als països de la conca mediterrània, i que possibilita l'abordatge d'una problemàtica global d'una manera més propera i directa. A més, proporciona un coneixement més gran del fenomen i dona la possibilitat d'actuar a nivell local cap a un model de convivència basada en els drets humans i la cultura de pau.
- De l'altra, **las sostenibilitat mediambiental i els recursos naturals**. Eivissa i Formentera pateixen, cada vegada més, un deteriorament progressiu dels seus recursos naturals, tant per l'impacte del model econòmic i el turisme massificat, com per les conseqüències directes de la crisi climàtica. L'augment de les temperatures, l'escassetat dels recursos hídrics, l'augment dels residus, la total dependència dels combustibles fòssils, la pèrdua de la qualitat de l'aigua de la mar,... són situacions que van accelerant la pèrdua de biodiversitat, la degradació dels ecosistemes terrestres i marins, la salut i la qualitat de vida de les persones. La interrelació entre el que succeeix en el territori i la problemàtica mediambiental global s'observa clarament. Per aquesta raó es prioritza com a eix estratègic a treballar dins d'aquest model de cooperació.

Per últim, des del Fons es considera que abordar els reptes globals requereix d'una perspectiva més integral i multidimensional i, aquest fet, exigeix la generació d'aliances amb agents socials, educatius, acadèmics, econòmics i institucionals diversos. Per tant, seran claus indispensables per a la implementació dels eixos estratègics la participació i la generació d'aliances, la dinamització de capacitats i sabers diversos existents, així com la seva posada al servei del desenvolupament local i global, generant oportunitats per a l'intercanvi horitzontal entre experiències i coneixements d'altres àmbits i territoris.

3. MARC ESTRATÈGIC DEL MODEL DE COOPERACIÓ

MISSIÓ

Som una associació formada per institucions públiques locals d'Eivissa i Formentera, que canalitza la solidaritat d'aquest territori cap a processos de canvi i justícia social tant a nivell local com a global, amb els drets humans, la pau, la igualtat i el desenvolupament sostenible com a eixos centrals.

Treballem juntament amb poblacions vulnerables i empobrides per generar processos de cooperació per al desenvolupament, i impulsem iniciatives d'educació per a la transformació social amb i per a la ciutadania de les Pitiüses.

VISIÓ

El Fons Pitiús de Cooperació és una entitat visible i reconeguda socialment per la seva tasca professional, transparència i eficiència en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament i de l'educació per a la transformació social.

Una organització oberta i propera a la ciutadania, amb capacitat d'adaptació i resposta davant de nous reptes i escenaris. I un referent per al treball en xarxa i la generació d'aliances que impulsin i acompanyin processos de transformació social des d'un enfocament local-global.

VALORS

Solidaritat. És el valor central que sustenta la nostra existència i que ens impulsa a fomentar la cooperació entre persones, organitzacions i països per fer front a les desigualtats i impulsar la transformació social.

Compromís. Les organitzacions que conformem el Fons Pitiús treballem de manera compromesa cap als objectius de l'entitat i cap a la justícia social globalment.

Coherència. Entre els valors que promulguem i les accions que desenvolupem, tant a nivell intern com en totes les relacions, iniciatives i processos que desenvolupem. El respecte, la igualtat i la cultura de pau són aspectes que guien el nostre camí.

Participació i col·laboració. Desenvolupem la nostra tasca mitjançant la integració i la coordinació d'entitats públiques i privades que comparteixen una mateixa finalitat. I entenem l'articulació amb altres actors socials, tant locals com globals, com una estratègia imprescindible per dur a terme la nostra missió i generar canvis substancials a les causes estructurals que provoquen les desigualtats.

Consens. Entenem la diversitat d'entitats que conformem el Fons Pitiús com una fortalesa, i per això construïm aquest espai compartit des del diàleg, el respecte i l'escolta per assolir acords eficaços.

Transparència i professionalitat. Ens caracteritza la bona feina en la gestió de l'entitat, des de la confiança, la responsabilitat, la flexibilitat i capacitat d'adaptació. Compartim d'una forma clara i rigorosa tota la informació sobre els objectius que perseguim, les accions que realitzem i els recursos utilitzats tant amb els actors amb els que col·laborem com amb la ciutadania en general.

EIXOS ESTRATÈGICS PRIORITARIS

Eix Estratègic 1. Drets humans de les persones migrants

Objectiu estratègic 1.1. Donar suport als processos de desenvolupament sostenible als països d'origen de la població migrant.

Objectiu estratègic 1.2. Impulsar la protecció dels drets humans de les persones migrants en origen i destí.

Objectiu estratègic 1.3. Conscienciar la ciutadania sobre la naturalesa multidimensional de la mobilitat humana.

Objectiu estratègic 1.4. Afavorir la construcció d'un espai comú de convivència intercultural.

Eix Estratègic 2. Sostenibilitat mediambiental i recursos naturals

Objectiu estratègic 2.1. Afavorir el dret humà a l'aigua i la seva gestió equitativa.

Objectiu estratègic 2.2. Millorar l'adaptació, la mitigació i la resiliència dels territoris davant el canvi climàtic, impulsant processos de transició energètica, consum responsable i reducció de residus i donant suport a la sobirania alimentària.

ENFOCAMENTS ESTRATÈGICS

En coherència amb l'esborrany de la nova Llei Balear de Cooperació per a la Transformació Global, el Fons assumeix tres enfocaments estratègics que articulen i transversalitzen la visió i el quefer de l'entitat i agrega un quart, l'enfocament local-global, com element vertebrador de la mirada de l'associació.

 Els drets humans com vertebradors de tota acció. El Fons Pitiús assumeix l'enfocament de drets humans com element vertebrador del seu model de cooperació. Entén que, des d'aquest enfocament, s'han d'impulsar i generar processos que busquin transformar les relacions de poder existents, corregint les desigualtats i les pràctiques discriminatòries en l'injust repartiment del poder. En aquest escenari, el desenvolupament s'entén com la plena realització dels drets de totes les persones, que han de ser reconegudes com a subjectes de dret i actores del seu propi desenvolupament i no com a receptores passives de bens i serveis, les necessitats de les quals s'han de cobrir.

L'ancoratge d'aquest enfocament en el sistema de drets i els corresponents deures establerts pel dret internacional contribueixen a potenciar la capacitat de l'acció efectiva de la població, especialment dels grups més marginats, per participar en la formulació de polítiques i fer responsables als qui tenen l'obligació d'actuar. Per tant, es pretén afavorir l'empoderament i la capacitat d'exigir de totes les persones "titulars de drets" a la vegada que concretar les responsabilitats i la millora de capacitats dels "titulars d'obligacions". La generació d'espais d'incidència i diàleg polític es converteixen així en elements imprescindibles en aquests processos.

Els principis d'universalitat, interdependència i indivisibilitat seran fonament de la metodologia de treball des d'aquest enfocament, junt amb la no discriminació, la participació i l'empoderament, la rendició de comptes i la transparència.

• **L'enfocament de sostenibilitat com urgent i prioritari.** La cooperació per a la transformació social ha de ser una eina per a la construcció d'alternatives globals cap a la justícia ambiental i la justícia social, ambdós interconnectades. En aquest sentit, la interdependència i indivisibilitat entre els drets humans, el medi ambient i el desenvolupament sostenible ha de ser la premissa sobre la que treballi el Fons.

Des de l'enfocament de la sostenibilitat, s'assumeix el greu impacte del model de desenvolupament actual, on el creixement econòmic dels països enriquits se sustenta en gran mesura en els ecosistemes (i mà d'obra) dels països empobrits.

Aquest model ha generat greus problemes mediambientals, molts d'ells irreversibles. La situació de crisi climàtica a nivell planetari, està afectant a poblacions senceres a nivell econòmic, social i mediambiental, per la qual cosa es considera indispensable desenvolupar processos d'adaptació, mitigació i resiliència davant el gran impacte que aquesta crisi té en la vida de les persones.

Paral·lelament, treballar des de l'educació per a la transformació social és clau per a fomentar un canvi estructural i cultural cap a un menor i millor consum i producció.

• **L'enfocament feminista como element innovador.** El Fons treballa des dels seus inicis aplicant l'estratègia de la transversalització de l'enfocament de gènere en les iniciatives de suport específic a la defensa dels drets de les dones. En aquest model i, davant la despolitització de la categoria de gènere, s'estableix com element innovador avançar cap a una cooperació amb enfocament feminista, que generi un pensament crític multidimensional i que se sustenti en la transformació del model de desenvolupament actual hegemònic capitalista, colonial, racista i patriarcal. Per fer-ho és necessari construir un diàleg amb les propostes de transformació de porten els feminismes, des del feminisme decolonial, comunitari i altres feminismes del Sud, passant per l'ecofeminisme, l'economia feminista i l'economia de les cures. Enfront d'un model que prioritza l'explotació dels recursos i les persones, generant discriminació i exclusió, s'ha de posar al centre la sostenibilitat de la vida, la cura del que és comú i la justícia de gènere per al conjunt de la societat, possibilitant el diàleg i les aliances amb i entre els moviments feministes i de dones.

• **L'enfocament local-global com a mirada imprescindible.** No es pot comprendre la realitat actual sense aprofundir en la complexitat i interdependència dels sistemes generada per la mundialització de l'economia. El Fons creu que existeixen desafiaments i reptes comuns que demanden noves formes de relacionar-se i de ser abordats, que passen per la generació de connexions i per l'articulació d'agents dins de les nostres illes i cap a altres zones geogràfiques amb realitats compartides. És necessari realitzar anàlisis crítiques des de la nostra realitat local i propera junt amb la internacional i global, posant el focus en els nexes, els impactes comuns i diferenciats i actuant des de la interdependència i la corresponsabilitat, mitjançant la promoció d'una ciutadania crítica i activa, responsable i èticament solidària.

Per tant, des d'aquesta mirada apareixen com a centrals la construcció de pràctiques i alternatives locals, generant i impulsant a la vegada aliances i lluites globals. Entendre

l'impacte de les nostres accions locals en el sosteniment del sistema de desigualtat estructural global, visibilitzar i reconèixer el treball de les organitzacions del Sud des d'una lògica horitzontal i promoure la participació, el treball en xarxa i la creació d'aliances per a una justícia social global, són elements clau dins d'aquest enfocament.

4. PRIORITATS SECTORIALS, GEOGRÀFIQUES I MODALITATS

El Model de cooperació del Fons busca la coherència entre tots els elements que el conformen. Per tant, la redefinició del marc estratègic del Fons requereix d'una revisió i adequació de les prioritats sectorials i geogràfiques junt amb les modalitats de cooperació més adequades per canalitzar tota l'acció de l'entitat.

Els canvis i nous elements a incorporar s'aniran integrant tant a la convocatòria de projectes del Fons com a altres modalitats de cooperació de manera gradual, establint un període màxim de tres anys per a la seva adopció.

Prioritats sectorials

A partir d'aquest moment, el Fons no comptarà amb prioritats sectorials. Les iniciatives que s'impulsin i desenvolupin estaran completament alineades i en coherència amb els dos eixos estratègics prioritzats, facilitant l'assoliment dels diferents objectius estratègics previstos.

Els projectes i iniciatives d'educació per a la transformació social aniran també, progressivament, orientant-se cap als eixos estratègics d'aquest Model.

Prioritats geogràfiques

El Fons atén a les relacions històriques que tenen les organitzacions no governamentals del territori i el propi Fons amb diferents països i zones geogràfiques. Per la mateixa raó, es mantenen les prioritats geogràfiques establertes fins el moment, concretament, les següents: Perú, Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Índia i Moçambic. Les iniciatives a aquestes zones geogràfiques hauran d'estar sempre alineades amb els dos eixos estratègics prioritaris.

D'altra banda i, dins dels eixos estratègics, el Fons podrà fer extensiva la seva feina a àrees geogràfiques que comparteixin problemàtiques amb les illes d'Eivissa i Formentera, com pugui ser la conca del Mediterrani.

Modalitats de la cooperació del Fons

El Fons continuarà desenvolupant la modalitat de cooperació financera com a modalitat central per aconseguir els objectius previstos. Concretament, la cooperació indirecta, mitjançant la convocatòria de projectes, seguirà sent la modalitat principal.

Dins aquesta nova etapa, la cooperació directa es defineix com una eina clau per aprofundir en la identitat municipalista del Fons. Per això, aquesta modalitat es podrà desenvolupar a través de la convocatòria o mitjançant convenis amb entitats del territori, quan es consideri que els objectius estratègics no es poden aconseguir d'una altra manera. Aquesta modalitat de cooperació es podrà implementar, també, en col·laboració amb altres Fons o entitats a nivell balear i/o estatal, amb els es que puguin generar aliances i sinèrgies estratègiques.

L'execució de projectes propis en el marc de l'educació per a la transformació social anirà adquirint, progressivament, més rellevància. Aquest fet vindrà donat per la implementació de l'enfocament local-global, que requerirà d'una presència més gran en la dinàmica de treball del Fons, així com un increment dels recursos dedicats, per la complexitat dels processos i dels espais d'articulació.

Al mateix temps, es donaran les passes necessàries per iniciar experiències en el marc de la cooperació tècnica, sempre lligats als dos eixos estratègics prioritzats en aquest Model de Cooperació.

Instruments

La convocatòria de projectes seguirà sent, dins d'aquest Model, el principal instrument per a canalitzar la consecució dels objectius estratègics previstos. No obstant i, per facilitar l'acompanyament dels processos de transformació, el Fons realitzarà les gestions necessàries per ampliar el període d'execució dels projectes i comptar amb escenaris d'execució plurianuals.

Dins aquesta nova etapa s'incorporarà el conveni com instrument clau per facilitar l'assoliment dels objectius estratègics del Fons. La selecció d'aquest instrument haurà d'estar degudament justificada i argumentada segons la normativa legal vigent.

El Fons revisarà anualment els percentatges de distribució pressupostària, per concretar i aterrar les diferents modalitats i instruments de cooperació.

5. SEGUIMENT, AVALUACIÓ I APRENENTATGE

Aquest nou Model de Cooperació del Fons Pitiús requereix d'un sistema de seguiment i avaluació que pugui mesurar la pertinença del Model, el seu grau d'implementació i l'assoliment dels objectius previstos. Així mateix, es mesurarà la forma com les ONGD s'han adaptat a aquest nou escenari.

Aquest sistema de monitorització tindrà com objectiu central la generació d'aprenentatge i la rendició de comptes cap a les entitats sòcies, les ONGD i la ciutadania, així com a cap a les

organitzacions amb les que es treballa a diferents països i que formen part del sistema de cooperació del Fons.

El sistema de seguiment, avaluació i aprenentatge haurà de desenvolupar-se en un termini màxim de 5 mesos des de l'aprovació del Model i anirà en consonància amb el sistema de monitorització del Pla Estratègic 2021-2024, però amb els seus propis indicadors, fonts de verificació, cronograma i espais de reflexió conjunta.